

V Praze dne 15. července 2024

Čj. 517/24

STANOVISKO

k návrhu změn zákoníku práce¹

I. Shrnutí

Cílem navrhovaných legislativních úprav je zvýšit flexibilitu trhu práce (zaměstnaneckých vztahů mezi zaměstnanci a zaměstnavateli) a snížení doprovodných administrativních nákladů. Předkladatel také uvádí, že navrhované změny *směřují ke standardům v ostatních členských státech Evropské unie*.

V ZZ RIA se navrhuje celá řada dílčích změn regulace (ustanovení zákoníku práce) a ke každé z nich ZZ RIA obsahuje informace ve struktuře požadované obecnými zásadami RIA. Podrobné připomínky tedy i v tomto stanovisku uvádíme zvláště v pořadí jednotlivých dílčích opatření.

II. Připomínky a návrhy změn

Ad Sekce 1.2

Předkladatel v úvodním shrnutí ZZ RIA uvádí, že *navrhované změny směřují ke standardům v ostatních členských státech Evropské unie*. V dalším pak tvrdí, že *současná nastavení regulací jsou příliš rigidní*. Jak ale víme, že to tak je? Odpovědi na tyto otázky ZZ RIA nenabízí. V ZZ RIA chybí srovnání parametrů ochrany, resp. flexibility v rámci zemí EU. Pro všechna posuzovaná dílčí opatření platí, že ZZ RIA pomíjí charakter regulace v rámci zemí EU27. V jakém směru je česká regulace málo či hodně flexibilní oproti zemím EU? Přitom to mohlo a mělo být v ZZ RIA základem inspirace informovaných východisek při výběru posuzovaných změnových variant (u většiny opatření přitom absentuje větší počet zvažovaných změnových variant). Také by to nabídlo srovnání míry flexibility stávajících a navrhovaných opatření a usnadnilo tak posouzení rozsahu a závažnosti řešeného problému a zlepšení flexibility a konkurenceschopnosti v mezinárodním kontextu. Východiskem pro navrhovaná opatření zřejmě nejsou ani zjištění inspekce práce, ani empirická srovnání realizované mobility pracujících (míry najímaní a rozvazování pracovních poměrů, propouštění), tvorby pracovních míst atd., tj. statistiky úzce provázané na parametry flexibility trhu práce, natož empirické podkladové analýzy či odkazy na výzkumné práce. Předkladatel má pro tento účel možnost využít odborného zázemí analytického útvaru MPSV a obou resortních výzkumných

¹ K návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

ústavů nebo také program výzkumu Beta při TAČR pro potřeby resortů. Řadu analýz a srovnání flexibility pracovních trhů nabízí také OECD a ročenky EU. **Jde o zásadní připomínku.**

Pokud by vyšší flexibilita vedla k lepší alokaci (párování) zaměstnanců a pracovních míst zaměstnavatelů, vedoucí k vyšší produktivitě a mzdám, případně k omezení švarc-systému, pak by byl pozitivní dopad na státní rozpočet dán vyšším výběrem daní. Podobně u dopadu na podnikatelské prostředí. **To by mělo být uvedeno.**

Zkrácení délky výpovědní doby a další navrhovaná opatření zvyšují flexibilitu trhu práce, ale zároveň snižují ochranu zaměstnanců. V rámci efektivní politiky trhu práce je v řadě zemí EU snaha kombinovat vysokou flexibilitu vztahu zaměstnanec-zaměstnavatel na straně jedné, s velmi aktivní politikou zaměstnanosti (zvýšenou dostupností rekvalifikací apod.). Předkládaná reforma tato komplementární opatření ale nezmiňuje (v rámci diskuse implementace). Vytváří se tak riziko negativních dopadů, pokud na druhé straně nebudou adekvátní opatření v aktivní politice zaměstnanosti. V ZZ RIA by mělo být vysvětleno, zda je třeba navržená opatření na podporu flexibility žádoucí doplnit komplementární ochranou a pokud ano, tak s jakými se počítá.

Ad sekce 2

V sekci 2 nejsou prezentována dílčí RIA vyhodnocení k problematice DPČ v průběhu rodičovské dovolené, výjimce z pravidla "tříkrát a dost" a rozvolnění u veřejnoprávních zaměstnavatelů, kterážto jsou uvedena v úvodním shrnutí ZZ RIA. **Potřeba vysvětlit a případně vyhodnotit.**

Velká část shrnutí v úvodu ZZ RIA se věnuje problému a opatření na vyšší flexibilitu zaměstnávání osob pečujících o malé děti. Samotná ZZ RIA však žádnou sekci k tomuto problému a opatřením (variantám) neobsahuje. Klíčový termín *rodičovská dovolená* se naposledy objevuje v úvodu ZZ RIA na str. 11, kde se shrnují problémy jako celek. **Toto je třeba vysvětlit, případně doplnit** a ověřit, že podobně nebyla v ZZ RIA pominuta další opatření.

Více méně všech dílčích RIA (vyhodnocení dílčích opatření) se týkají tyto tři zásadní nedostatky **(a ZZ RIA je třeba doplnit):**

- Není kvantifikován rozsah a hloubka řešeného problému (stávajícího stavu).
- Je prezentována jen jedna ad-hoc vybraná změnová varianta.
- Absentuje vyhodnocení očekávaných dopadů (kvantifikované odhady) variant.

Ad 2.1 Výkon lehké práce mladistvým zaměstnancem mladším 15 let věku o hlavních školních prázdninách

Je žádoucí ozřejmit proč jako změnová varianta č. 2 byla zvolena právě taková, jak je uváděna a ne jiná.

Ad 2.2. Délka zkušební doby a její prodloužování

Popis řešeného problému ani popis stávajícího právního stavu v ZZ RIA neobsahují kvantifikované informace dokladující jak velký řešený problém v současnosti je. Pokud předkladatel tento fenomén nijak průběžně nemonitoruje, ani skrze vlastní informační zdroje (např. Úřad práce či VÚPSV či VUBP), ani např. skrze statistické kapacity ČSÚ (např. VŠPS), mělo by to být explicitně uvedeno, protože pro ex-post vyhodnocení dopadů bude nutné takové informace, resp. data zajistit.

Je možné opakovat zkušební dobu po rozvázání pracovního poměru ze strany zaměstnavatele v jejím průběhu?

Zvažována je pouze jedna změnová varianta, přitom se realistických nabízí celá řada.

Ad 2.3. Změna délky a běhu výpovědní doby u výpovědi z pracovního poměru

ZZ RIA neobsahuje kvantifikované informace dokladující, jak velký řešený problém v současnosti je. Pokud předkladatel tento fenomén nijak průběžně nemonitoruje, ani skrze vlastní informační zdroje (např. Úřad práce či VÚPSV či VUBP), ani např. skrze statistické kapacity ČSÚ (např. VŠPS), mělo by to být explicitně uvedeno, protože pro ex-post vyhodnocení dopadů bude nutné takové informace, resp. data zajistit.

Zvažována je pouze jedna změnová varianta, přitom se realistických nabízí celá řada. Například se nabízí otázka, zda by neměla být délka výpovědní doby do jisté míry navázána na senioritu zaměstnance (tedy délku doby, po kterou byla osoba u zaměstnance zaměstnána). Tedy oproti současnosti zkrátit výpovědní dobu pro relativně krátce pracující a prodloužit u těch pracujících pro zaměstnavatele dlouho.

Absentuje kvantifikované vyhodnocení nákladů a přínosů. Přinejmenším vyčíslení pro modelové případy výpovědí typických zaměstnanců, v lepším případě doplněné o odhady agregátních nákladů založených na současných ročních počtech výpovědí v ekonomice atd.

2.4. Sloučení výpovědních důvodů při dlouhodobé zdravotní nezpůsobilosti a změny u odstupného

ZZ RIA neobsahuje kvantifikované informace dokladující, jak velký řešený problém v současnosti to je. Pokud předkladatel tento fenomén nijak průběžně nemonitoruje, ani skrze vlastní informační zdroje (např. Úřad práce či VÚPSV či VUBP), ani např. skrze statistické kapacity ČSÚ (např. VŠPS), mělo by to být explicitně uvedeno, protože pro ex-post vyhodnocení dopadů bude nutné takové informace, resp. data zajistit.

Zvažována je pouze jedna změnová varianta, přitom se realistických nabízí celá řada. Absentuje kvantifikované vyhodnocení nákladů a přínosů. Přinejmenším vyčíslení pro modelové případy výpovědí typických zaměstnanců, v lepším případě doplněné o odhady agregátních nákladů založených na současných ročních počtech výpovědí daného typu v ekonomice atd.

Ad 2.5. Výslovné zakotvení práva na dovolenou při neplatném rozvázání pracovního poměru a případné omezení nároku zaměstnance na náhradu mzdy nebo platu

Alespoň částečnou kvantifikaci problému obsahuje popis změnové variant č. 1. Tento popis by ale měl být obsahem sekce Definice problému.

Absentuje kvantifikované vyhodnocení nákladů a přínosů. Přinejmenším vyčíslení pro modelové případy neplatného rozvázání pracovního poměru, v lepším případě doplněné o odhady agregátních nákladů založených na současných ročních počtech výpovědí v ekonomice atd.

Ad 2.6. Rozvrhování pracovní doby do směn zaměstnancem

Zvažována je pouze jedna změnová varianta, přitom se realistických nabízí celá řada.

Ad 2.7. Výplata mzdy nebo platu v cizí měně

V sekci definice problému absentuje kvantifikace nákladů zaměstnavatelů (varianta status quo). Absentuje kvantifikované vyhodnocení nákladů a přínosů i změnových variant. Přinejmenším vyčíslení pro modelové případy zaměstnavatelů, v lepším případě doplněné o odhady agregátních nákladů založených na odhadech počtu a typu dotčených zaměstnavatelů.

Ad 4. Přezkum účinnosti regulace

Sekce obsahuje minimum informací. Sekci má podrobně popisovat, jakým metodologickým způsobem budou dopady jednotlivých dílčích opatření na dotčené subjekty vyhodnocovány,

na základě jakých ukazatelů a jakých dat, jaké jsou současné a očekávané hodnoty sledovaných ukazatelů. Popis by měl předjímat potřeby budoucího zpracování ex-post RIA. Toto je o to důležitější při vědomí toho, že předkladatel si pro zpracování této ZZ RIA potřebná data a ukazatele včas nezajistil a nepoužil je.

Ad 5. Konzultace a zdroje dat

Jako zdroje dat a konzultací nejsou mimo jiné uvedeny resortní Výzkumné ústavy práce a sociálních věcí a bezpečnosti práce, ani Český statistický úřad, Česká správa sociálního zabezpečení, Úřad práce. **Toto je žádoucí objasnit a doplnit.**

Sekce také neobjasňuje případy, kdy reprezentant **dotčených** subjektů nesouhlasí s navrženou změnou regulace a neobsahuje odůvodnění, resp. vysvětlení, proč není možné či vhodné jeho zásadní připomínku zohlednit. **Toto je žádoucí doplnit.**

III. Shrnutí připomínek k závěrečné zprávě z hodnocení dopadů regulace

ZZ RIA se soustředí na právní aspekty řešených problémů, ale do velké míry pomíjí kvantifikace umožňující nahlédnout potřebnost, hloubku, rozsah a charakter řešených problémů. Celkově ZZ RIA nenaplnuje požadavky obecných zásad RIA, protože jde pouze o nedostatečně podložený obecný kvalitativní popis navrhovaných změn, bez použití ukazatelů či zahraničních srovnání. **Jde o zásadní připomínku.**

Podobně je v ZZ RIA solidně popsán charakter navrhovaných změn po stránce legislativních, ale více méně absentuje vyhodnocení dopadů (nákladů a přínosů) variant (status quo a změnových) na dotčené subjekty. **Jde o zásadní připomínku.**

Extrémně stručně a nedostatečným způsobem jsou zpracovány sekce „Konzultace a zdroje dat“ a „Přezkum účinnosti regulace“. **Jde o zásadní připomínku.**

Výše uvedené informace je žádoucí do ZZ RIA doplnit, aby vláda, zákonodárci, dotčené subjekty a zainteresovaná veřejnost získali kompletní představu o rozsahu řešených problémů, o realistických cestách k jejich redukci či vyřešení a o očekávaných dopadech navrhovaných opatření. Kvalitní informovanost je totiž předpokladem efektivních rozhodnutí, efektivní regulace a důvěry veřejnosti k celému regulačnímu procesu.

IV. Závěr

Pracovní komise Legislativní rady vlády pro hodnocení dopadů regulace **doporučuje** Legislativní radě vlády, **aby projednávání návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony přerušila za účelem přepracování návrhu předkladatelem ve smyslu výše uvedených zásadních připomínek.**

Za komisi RIA vypracovali:

Doc. Ing. Daniel Münich, Ph.D.
Prof. Ing. Štěpán Jurajda, Ph.D., DSc.

Mgr. Ing. Lucie Zapletalová, M.A.
Předsedkyně komise RIA